

16

Historie a státní humanitní a společenskovední obory

Historie Staré Plzně

Autor: **Václav Steiner**

Ročník studia: **první**

Místo zpracování: **Plzeň**

Konzultant: **Daniela Bártíková**

Škola: **Střední průmyslová škola dopravní
Koterovská 85, Plzeň 307 03**

OBSAH

ÚVOD	1
Něco málo k názvu města	1
Geologická charakteristika Starého Plzeňce	1
Staroplzeňsko v časném středověku.....	2
Úpadek v letech 1266 – 1567	4
Starý Plzeňec v období před začátkem třicetileté války.....	7
Třicetiletá válka a období po ní	8
Historie města do konce první světové války (1846 – 1918).....	10
ZÁVĚR.....	11
POUŽITÁ LITERATURA	
PŘÍLOHA	

Úvod

Pro svou středoškolskou odbornou činnost jsou si vybral téma „Historie Staré Plzně“ a to z toho důvodu, že se tam můj otec dlouhý čas žil a tím se zajímám o jeho rodiště.

Něco málo k názvu města

Město, o kterém píší se původně nazývalo Plzeň. České jméno bylo zpočátku mužského rodu, zatímco v nejstarších listinách se setkáváme s ženským Plsna, Plzna, Plizna, Pilsna. Bylo podhradím hradu Plzeň, stojícího na vrchu Hůrce, už v 10. století.

Od 15. do 20. století se setkáváme s řadou pokusů, vznik jména vysvětlit. Existují zatím dvě věrohodné domněnky. **První** byla odvozena od nedoloženého osobního jména Plzeň, z něhož vzniklo jméno Plzeň jako označení pro Plznův hrad. Osobní jméno Plzeň pak uvádí do souvislosti se staroslověnským přídavným jménem плъзънь = lezoucí, plížící se jako had. **Druhá** naopak spojuje jméno Plzeň s ruským jménem ополоzeń, které znamená sesutí půdy nebo sesutý kus půdy.

Názvu Plzeň užívala tehdejší obec až do konce 13. století. Když bylo roku 1295 založeno nové město, deset kilometrů na severozápad od starého, a nazváno Nový Plzeň (poté Nová Plzeň), byla pro odlišení od něho pojmenována původní obec Starý Plzeň (poté Stará Plzeň).

Názvu Plzeň se tedy užívalo asi 300 let, výhradního názvu Starý Plzeň (Stará Plzeň) pak asi 200 let a asi v 15. století se v listinách vyskytuje Plzenec i Starý Plzenec a tyto názvy se spolu s Starou Plzní objevují i v dalších stoletích. Označení Plzenec vzniklo zdrobňující příponou -ec, naznačující, že jde o menší obec, tedy malou Plzeň. Přívlastek Starý u Plzence neměl už takový význam, jako spíše vyjadřoval úctu starobylého místa.

V úředních publikacích 17. – 19. století se užívá označení Plzenec a Starý Plzenec.

V roce 1876 se usneslo obecní zastupitelstvo používat pro obec jména Plzenec a vyjádřilo také razítkem, které stále uplatňovalo až do roku 1924, kdy jí bylo okresním úřadem odebráno.

Charakteristika Starého Plzence

Na komplikované stavbě Starého Plzence a jeho okolí se hlavně podílejí **starohory** a **prvohory**.

Starohory

Nejrozšířenějšími horninami starohor jsou břidlice a droby. Vytvářejí komplex, ve kterém se nepravidelně střídají. Uvnitř tohoto komplexu se vyskytují také spility a buližníky.

Břidlice a droby jsou horniny šedé, zelenošedé či tmavošedé barvy. Mezi typickými drobami a břidlicemi je celá řada přechodných typů.

Buližníky (lydity) jsou většinou tmavošedé horniny, složené výhradně z křemene. Tmavé zbarvení je způsobeno jemným grafitickým práškem rozptýleným v křemeni. Buližníky jsou velmi tvrdé horniny, odolné proti zvětrávání. V krajině vytvářejí tzv. suky, což jsou skalní útvary, které vynikají nad okolním terénem.

Spility jsou vyvřelé horniny vzniklé z výlevů magmatu. Pod názvem spility se zahrnuje celá řada hornin, které mají podobné chemické vlastnosti, ale liší se tvarem, velikostí a uspořádáním minerálních látek. Mají většinou šedomodré nebo šedozelené zbarvení.

Starohorní uloženiny jsou rozšířeny v západním a jižním okolí Starého Plzence. Z buližníků se skládá skála zvaná Ostrá Hůrka a také vrch, na kterém stojí hrad Radyně. Spility se těží v lomech u Letkova a Koterova.

Prvohory

Z prvohorních útvarů se uplatňují zejména **kambrium, ordovik a karbon.**

KAMBRIUM. V okolí Starého Plzece je kambriický útvar zastoupen výskyty slepenců a porfyritů.

Slepence jsou nejmladším sedimentárním členem středočeského kambria. Jsou to rozpadavé, světle zelené či hnědofialové horniny. Jejich valouny jsou tvořeny drobnými, křemenem, buližníkem a anglokickými břidlicemi. Má to za následek zvýšené vulkanické činnosti během usazování slepenců.

Zástupci těchto hornin jsou patrné v lomech při silnici Starý Plzenec – Letkov.

Porfyrity jsou pevné celistvé, šedo zelené až šedočerné horniny, které vznikly jako produkt suchozemských výlevů magmatu (lávy).

Vyskytují se na několika místech ve východním okolí Starého Plzece (např. Sedlečská skála).

ORDOVIK. Uložení ordoviku se táhnou v úzkém pruhu od Prahy ke Starému Plzenci. Do okolí Starého Plzece zasahují souvrství staršího a středního ordoviku – vrstvy klabavské, šarecké, dobrotivské, letenské a libeňské.

Vrstvy klabavské jsou tvořeny šedo zelenými či tmavošedými jílovitými břidlicemi.

Největší odkryvy klabavských břidlic jsou na jižním úpatí Sutice, kde se v nich velmi vzácně nacházejí zbytky ramenonožců a graptolitů a západně od Starého Plzece byli nalezeni graptoliti, ramenonožci a velmi vzácně na některých místech i trilobiti.

Vrstvy šarecké jsou většinou tvořeny černošedými jílovitými, jemně slídnatými břidlicemi. V jejich nejspodnější části je vyvinuta poloha železné rudy. Do okolí Starého Plzece však zasahuje jen jako nízkoprocentní reprezentant ložiska.

Největší odkryvy šareckých vrstev jsou na západním úpatí Sutice.

Vrstvy dobrotivé jsou tvořené černošedými jílovitými břidlicemi a také masivními křemenci. Břidlice dobrotivých vrstev budují z větší části Černou stráň. Místa se v nich vyskytují zkameněliny, zejména trilobiti, ramenonožci, mlži, břichonožci, hyoliti a graptoliti.

Vrstvy libeňské jsou tvořeny masivními, světlými křemenci. Budují také vrcholové partie Černé stráně. Místa se v nich nacházejí zlomkovitě zachované zkameněliny.

Vrstvy letenské jsou vyvinuty střídáním písčitých a prachových břidlic, jemně slídnatých s tence lavicovitými pískovci. Vrstevní plochy jsou charakteristické svými četnými nerovnostmi.

Výchoz těchto vrstev je při silnici ze Starého Plzece do Tymákova.

KARBON. Horniny karbonu se zachovaly v malé pánvičce poblíž Letkova. Skládají se ze světlých, silně kaolinizovaných arkóz a šedých jílovců, ve kterých je vyvinuta jedna uhelná sloj.

Staroplzenecko v časném středověku

Jihozápadní Čechy jsou zvláštním případem v dějinách slovanského osídlení v naší vlasti. I když podmínky pro osídlení byly poměrně příznivé, naši předkové se sem odvažovali jít jen zdráhavě. Vysvětlení je snad v tom, že se zde ještě vyskytovali zbytky germánského obyvatelstva, jak také dosvědčuje pozdní „merovejský“ hřbitůvek v Plzni-Doudlevcích. Díky nedostatku archeologických nálezů, udržujících se až do 12. století, ukazují, že ještě do poloviny 10. věku zůstalo neosídleno vše, co se prostíralo na jihozápad od čára Smrčiny – Žandovský průsmyk – západní Stříbrsko – plzeňská pánev – západní Blovicko – západní Horažďovicko. Tím vzácnější jsou pak archeologické naleziště, dosvědčující tuto jihozápadní hranici českých kmenů; vedle hradisek Bukovce u Plzně či Obřího hradu u Žinkov i několik sídlišť v plzeňské pánvi, patří k nim i Hůrka nad Starou Plzní. Zbytky nádob této „starší hradištní doby“ – jak se nazývala, tvoří ovšem mizivé procento. Nevíme také, zda už tehdy byla Hůrka opevněna. Nejen, že na Hůrce přibývá bohatých archeologických nálezů, dovidáme se

zároveň i z písemných pramenů o strategickém významu tohoto místa, jmenovaného už tehdy „urbs“. Zároveň si nesmíme pod tímto pojmem představovat město (to znamenal výraz „urbs“ či „civitas“ v antické oblasti středověké, avšak u nás pak až od doby zděných, zvláštními právy nadaných skutečných měst), nýbrž hradisko s určitou ústřední funkcí. O úřednících knížecích, kteří zde sídlili, se dozvídáme ovšem až později, když přibývá knížecích listin.

Prvé písemné zprávy o hradisku se vztahují k roku 976. Jistý Merseburský biskup a kronikář Thietmar psal, že tehdy bylo „iuxta Pilisini urbem“, tj. u plzeňského hradiska bylo potřebováno bavorské vojsko, když se po úspěšném proniknutí až sem oddalo odpočinku. To rozhodlo o nezdaru celého tažení a výprava se vrátila zanechavši zde řadu padlých vojáků. Je zřejmé, že výprava zde narazila na účinný odpor ze strany hradiska a tím je patrné, že byly hranice země až zde a hradiska Smolov i Příkopy se teprve budovala.

O podobě hradiska je určitá představa. Výběr terénu odpovídal přemyslovskému zvyku, budovat hradiska na ostrožnách, tj. trojhranných výběžcích výšinného terénu. Právě Přemyslovci rozšířili tento způsob, obvyklý zprvu jen v severozápadní části země, do končin patřících dříve jiným kmenům. Jako v Praze, využili i zde „opyše“, tj. protaženého mírně sníženého výběžku ostrožny, potřebného ke komunikaci do podhradského tržiště. Bočná další brána, jako je v Praze u knížecího paláce, by ve Staré Plzni vedla do úzkého pruhu při řece a tím by jistě snižovala bezpečnost hradiska a tím pádem odpadla. Zato však vidíme zde přímou obdobu Prahy v umístění nejslavnějšího knížecího okrsku v boku hradiska nad srázem a před vstupem na opyš. Jako v Praze, tak i zde je od hradiska oddělen samostatný díl s rotundou sv. Petra, jehož valové opevnění můžeme ještě dnes pozorovat. Vedle rotundy stál pravděpodobně dřevěný palác, jehož poloha sledů i zbytků trámů, dodnes v rotundě zachovaných ukazuje, že vedle otvorů po lešení při stavbě musíme zde počítat s povýšenou dřevěnou tribunou čili „emporou“, na níž se zúčastnil bohoslužeb stálý místní zástupce knížete, případně v době svého pobytu kníže sám. Základní podoba rotundy zůstala v podstatě taková, jak byla na sklonku 10. věku; jen v 16. století byl starý portál nahrazen novým módním „hlízovitým“ či „bossovaným“ a v 18. století byla kompletně předělána většina oken. Teprve později vznikla na větším, veřejném hradním prostranství druhá „královská“ kaple sv. Vavřince. Vykopané zbytky ukázaly tři stavební fáze; z první zůstala jen část podélné zdi uvnitř potomní budovy, ze druhé celé obvodové zdivo obdélníkového půdorysu, ze třetí dvě šikmé stěny, upravující uvnitř závěr kněžiště do podoby gotického víceúhelníku. Cenný je i nález pálených dlaždic, připomínajících výdlažbu Vratislavovy drobné basiliky sv. Vavřince na pražském Vyšehradě. Blízko chrámce stála mohutná věž těsně za mohutným valem hradiska. Ten je si třeba představit jako obrovitou konstrukci s kamennou stěnou, širokým ochozem ze dřeva a hlíny pro obránce i drobnou kotvicí zídkou na vnitřní straně. Vnější strana byla nad srázným příkopem lemována tzv. bermou, úzkým stupněm pro potřeby údržby hradby. Na předhradí před tímto opevněním stál chrám sv. Kříže, který měl sloužit většímu počtu lidí a proto byl rozměrnější a bývá pokládán za pozdější románskou stavbu.

Pod hradem se rozprostíralo tržiště a cestu k němu dokládají dosti četné nálezy mincí, počínaje denárem Boleslava I. po r. 955 dole u řeky a pokračuje denáry Boleslava II., Boleslava Chrabrého, Břetislava I., Soběslava II. a Vladislava II. do r. 1158 v uzavření opyše i pod východem z ní. Za knížete Jaromíra razila nejprve samostatná plzeňská mincovna. Známe bezpečně čtyři typy tamních denárů, kterým se podobají další tři pražské denáry. Plzeňské ražby se vyskytly nejen na domácí půdě, ale i v západním Polsku a co je zajímavé, že se na Hůrce našly jen Jaromírovy denáry z jiných mincoven. Většina z nich byla rozseta v různých polohách na horní části vnitřního hradiska; jeden z nich ležel před průčelím chrámu sv. Kříže na předhradí.

Kromě předhradí a podhradí s tržištěm vyrostla ovšem také a na druhém břehu řeky skupina sídel, které byly základem dnešního města a některé z těchto vsí postupem věků zanikly.

Hradisko staropluženecké prožilo mezitím dobu své slávy. Jako důležitost mu přemyslovští panovníci přikládali doklady rostoucího štábu plzeňských úřadů i dočasný titul plzeňského církevního archidiakonátu a skutečnost, že v letech 1213 – 1216 byl náčelníkem hradu i jeho obvodu člen pobočné větve královského rodu Děpolt a od července r. 1224 až do svého ustanovení „mladším králem českým“ v únoru 1228 pak nastupuje syn krále Přemysla I. Václav jako „vévoda plzeňský a budyšínský“. V této hodnosti i připojuje svou pečeť na královské listiny a razí na Hůrce opět po dlouhých letech mince, odrážející se svou „denárovou“ solidní ražbou od plechových „brakteátů“, které byly tehdy více obvyklejší. Svoji přízeň hradisku zachoval Václav I. i jako král celé země, tudíž listina ze 17. února 1235 pro chotěšovský klášter je svědectvím jeho pobytu zde, ale již 18. března byl opět v Praze. Rychlý pokles významu hradiska, jež přestalo být záhy vhodným sídlem královských úřadů, nenechal na sebe dlouho čekat a tím pádem se stalo, že Přemysl II. věnoval 26. června r. 1266 všechny staropluženecké kostely chotěšovskému klášteru, jež dal najevo svůj nezáměr o další osud hradiska a za necelých třicet si vývoj vynutil stavbu nové Plzně.

Úpadek v letech 1266 - 1567

Přemysl Otakar II. tedy listinou z roku 1266 daroval chotěšovskému klášteru kostel sv. Vavřince s právem podacím a se všemi kostely, které byly na něm závislé, i veškeré jejich příslušenství a majetek. Vedle kostela sv. Vavřince se v listině uvádějí ještě další kostely v okolí.

Hmotný, pozemkový majetek plzeňských kostelů byl velice rozsáhlý. Patřily k němu mnoho obcí v okolí. Desátek musely odvádět všechny panovnické dvory Plzeňského kraje. Ke kostelnímu nadání patřil dále desátý díl tržního poplatku z Plzně a roční poplatky ve formě kancelářských denárů. Plzeňský plebán byl totiž pověřen vybíráním berně, vedl o tom zvláštní rejstříky. Je to svědectví toho, jak světská a duchovní moc se prolínala.

Zmíněná listina Přemysla Otakara II. je dokladem velkého významu Plzně. Ve kterém jiném městě se setkáváme s tak velkým počtem kostelů než v Plzni? Což bylo v té době jich bylo snad nejvíce v Čechách mimo Prahu. Obdobně je na tom i s počtem úředníků, které máme na plzeňském hradě doloženy. Tyto úředníky můžeme srovnávat jen s úředníky na moravských hradech v Olomouci, Brně, Znojmě či v Břeclavi. Tyto hradiska byly ovšem střediska údělných knížectví, z nichž příslušníci vedlejších větví spravovali svěřené území. Totéž můžeme ale tvrdit i o Plzni. V kronice Dalimilově je zpráva o tom, že kníže Břetislav svěřil za svého života správu Plzeňska svému nejstaršímu synu Svytlahovi. V roce 1224 jako správce Plzeňska nacházíme nejstaršího Přemyslova syna Václava, pozdějšího českého krále. Nazval se vévodou plzeňským a je zachována i jeho pečeť. To vše je svědectvím, jak velký význam byl přikládán kraji i hradu Plzni, který byl prvním pevným hradem v Čechách.

Nejvyšším úředníkem na hradě byl kmet, latinsky zvaný „comes“, později, když nastala větší diferenciace v hodnosti úředníků, se nazvalo purkrabím. Byl to vojenský i civilní správce celého kraje. Velel vojenské posádce, svolával krajskou hotovost, pečoval o pořádek a mír ve svěřeném obvodu a dále vymáhal na poddaných zemské roboty. Bezprostředním správcem soudu byl jiný úředník, a to byl sudí či sůdař. Měl na starosti soudnictví, stíhal zločince, které soudil a dohlížel na jejich výkon trestu, a také se u něho projednávaly všechny věci soudnictví civilního, dále věci majetkové atd. Dalším úředníkem na plzeňském hradě byl tzv. komorník, který měl na starosti věci finanční, záležitosti knížecí, později královské komory či pokladny. Vybíral daně a dávky a vymáhal peněžité pokuty. Tím pádem se dostával také do styku se soudem, neboť se staral o všechny pokuty a jejich zdárné odevzdání. Postupem doby se z něho stal jakýsi krajský prokurátor, který vyhledával všechny zločiny a přečiny, které v zápatí odevzdával do rukou soudu. Byl to jakoby pokladník a vymáháč pokut v jedné osobě. Jiným důležitým úředníkem byl vladař nebo jinak zvaný hospodář, který se staral o osobní majetek panovníka, jenž byl na Plzeňsku velice obsáhlý. Bylo to území,

kteří se teprve ve 12. století počalo více kolonizovat, osídlovat, a proto tu měl český kníže značný soukromý majetek, který byl větší než kdekoliv jinde.

Krajští úředníci byli příslušníky panovnickovy družiny, kteří svou službou dostávali majetek a bohatství. Od počátku 11. století můžeme v listinných a kronikářských zprávách sledovat řadu úředníků. V závislosti na množení zpráv se v 13. století zvyšuje také počet jmen úředníků.

Obvod hradu nebyl zprvu přesně stanoven, vymezoval se postupující kolonizací ve 12. a 13. století. V polovině 13. věku je kolonizace v podstatě dokončena a také se začíná přesněji rýsovat obvod Plzeňska. V této době se k němu připojuje pozdější Klatovsko, Domažlicko, Stříbrsko a Rokycansko. Rozsáhlost území a velká pravomoc úředníků dodávala jim na vážnosti, a tak se plzeňští úředníci stávají po pražských nejpřednějšími.

V druhé polovině 13. století začíná dosavadní způsob správy státu odumírat, hradiské zřízení je nahrazováno krajským. Dokladem zmíněného úpadku tohoto systému je právě uváděná listina Přemysla Otakara II. Do života české společnosti začíná pronikat nový prvek města, a to především královského. Nejpravděpodobněji v roce 1295 bylo v blízkosti hradu Plzně založeno moderní, rozsáhlé, výstavné a značným bohatstvím nadané město, které bylo rovněž nazváno Plzní, ale na rozdíl od starého sídliště bylo nazváno Novou Plzní. I to je nazýváno někdy „urbs“ či „civitas“, což je město, avšak ani zde není jednota. Lze pouze říci, že takhle byla v té době nazývána střediska velkých okrsků či sídla krajských úřadů, odkud byla řízena politická, vojenská, hospodářská i soudní moc. Byla to zároveň důležitá tržní místa. Byla to sice „města“, ale ne v tom smyslu, jak je známe z konce 13. století. Plzeňští úředníci se vyskytují ještě v devadesátých letech 13. století, kdy už začínají první roky života Nové Plzně.

Jestliže listinou Přemysla Otakara II. z r. 1266 byl dán počátek úpadku hradu Plzně, tak založením nového města roku 1295 je úpadek sídliště pod hradem definitivní. O motivaci nového založení lze se jen dohadovat. Přírodní terén v úzkém údolí řeky Úslavy mezi dvěma vrchy pro svou obrannou polohu potřeboval právě ostroh, jehož byla potřeba právě zde na Plzeňsku z důvodů hospodářských či vojenských. Různé náznaky svědčí také o tom, že právě na konci 13. století postihla plzeňské podhradí živelná pohroma. O jakou šlo není zmínka. Skutečností je, že řada obyvatel, zejména řemeslníků, se přestěhovala do nového města původní sídliště ztratilo svůj význam. Obyvatelé Staré Plzně, jenž se po pohromě přestěhovali, tvořili spíše střední chudší vrstvu, neboť ti noví měšťané pocházeli z řad bohatších měšťanů jiných starších měst, dokonce pocházeli i z Německa, jak lze soudit podle jejich jmen. Založením nového města ze Staré Plzně dosvědčuje také nejstarší doložená pověst z 15. století. Ta líčí, jak obyvatelé Staré Plzně podle návodu dvou cizinců, zřejmě nadpřirozených bytostí, založili nové město na soutoku řek Mže a Radbuzy na nezastavěném místě.

Založením Nové Plzně tedy ztratila původní Plzeň jakékoliv naděje na další rozvoj. Politickým i hospodářským centrem se stalo nové město a Stará Plzeň (Starý Plzenec byl poprvé doložen r. 1442) poklesla na komorní městečko, městys. Je nazváno „oppidum“ a nikoliv „civitas“ jako Nová Plzeň. Byl v tom veliký rozdíl. Obyvatelé neměli zdaleka takovou svobodu jako měšťané královských měst. Staroplzeňští se tedy stali lidmi robovními.

Po založení Nové Plzně jako by se Stará Plzeň propadla do země a ztratila se z historických pamětí na víc než půl druhého století. V této době se nenachází téměř žádné zprávy. O vnitřních osudech místa však nevíme vůbec nic. Z vnějších osudů víme pouze to, že jako komorní městečko muselo podléhat krajským úředníkům, kteří však nebydleli na plzeňském hradě. Sídlili tam jen lidé a hradní kostel sv. Vavřince byl stále farním. Hrad byl osídlen až do 15. či 16. století, jak lze usuzovat z archeologických nálezů. Avšak od 14. století už neplnil svoji funkci ani jako správní středisko pro zbytek nevelkého královského majetku.

Nový obrat v životě obce přinesl Karel IV. Byl to panovník velmi prozíravý, který usiloval o pořádek a právní řád v zemi i o její hospodářství. Krátce po usednutí na trůn se snažil o upevnění své hospodářské síly a dával do pořádku majetkové poměry panovníka. Tak také došlo i na plzeňský újezd, z něhož zbyly jen nepatrné kusy kolem Staré Plzně. Karel IV. poznal, že hrad a městečko Stará Plzeň ani založením nového města neztratily na svém významu. Stará Plzeň měla své strategické postavení, neboť tudy vedla cesta k Nepomuku a do jižních Čech a nedaleko se nacházela další cesta z podhůří Šumavy a z Klatovska do Prahy. Usoudil, že k jejich obraně je třeba hrad. Bohužel se k tomu nehodil starý hrad, z důvodu jeho polohy, která byla nevhodná. A proto se rozhodl nechat postavit hrad na protilehlém vrchu od starého románského hradu, který nazval po sobě **Karlskrone**. Jméno se však neujalo a hrad se nazýval a nazývá podle vrchu, na kterém byl postaven – **Radyně**.

Poněvadž osud Staré Plzně byl po staletí nerozlučně spojen s tímto hradem, je zapotřebí, abych se o něm také trochu zmínil. Radyně je typickou dominantou celého Plzeňska a málokdo si uvědomuje, že temné zříceniny hradu symbolizují tragiku života obyvatel pod ním.

Hrad byl postaven na buližníkové skále, kde najdeme stopy osídlení již v roce 1361. Hrad má vynikající místo ve vývoji české pevnostní architektury, neboť patří k plně rozvité hradní architektuře doby Karlovy. Radyně se svým stavebním pojetím zásadně odlišuje od starých pevnostních staveb. Je to předně tím, že palác, věž i kaple vytvářejí jeden celek. Hradní věž vytváří již jen nástavbu nad střechou hradního paláce. Vše ostatní včetně druhé věže – hladomorny, je potlačeno a tvoří jen doprovodný rámeček.

Syrové a zasmušilé zříceniny hradu dnes na nás působí spíše dojmem nevládnosti a studenosti. Tomu však tak nebylo, dokud byl hrad obydlen. Byl upravený, obytné místnosti byly vyloženy dřevem, aby bylo uvnitř tepleji. Místnosti byly malé a oddělené od sebe dřevěnou přepážkou. Palác na Radyni měl dvě poschodí, věž asi pět. V přízemí paláce jsou sklepy, v prvním poschodí k věži bylo skladiště a světnice strážného. Vedle byla jídelna, komnata paní a dále kuchyně. Celé druhé poschodí zabíral sál, zvaný palác. Do něho byla vklíněna kaple a dále byla místnost pánova. Ve věži v třetím poschodí byla zbrojnice, ve čtvrtém vězení a v pátém pravděpodobně bydlel žalárník a hlásný. Na druhé straně k hradu přiléhala již výše zmíněná hladomorna.

Karel IV. za správce hradu a královského majetku dosazoval úředníka, purkrabího. Prvním z nich byl Zdislav Chlup a po něm jakýsi Blahuta. Vele hospodářské funkce vykonával purkrabí i bezpečnostní, policejní pravomoc. Bděl nad bezpečností cest, chránil obchodníky před přepadením, velel hradní posádce, dále měl svěřenou moc nad všemi poddanými a tím také nad obyvateli Staré Plzně. Hned po dokončení hradu byl Blahutovi svěřen do ochrany i plaský klášter.

Stavba pevného hradu na vysokém kopci byla velmi obtížná a vyžádala si hodně pracovních sil. Poddaní byli nuceni vykonávat všechny tyto práce v robotě. Poněvadž královské panství v okolí nebylo rozsáhlé, pracovali jen poddaní z Plzeňska. Existence hradu přinesla do života městečka nové nepříjemnosti. Obyvatelé byli zvyklí pást na vrchu svůj dobytek. To jim bylo však znemožněno. Proto se odvážili se osobně vypravit k císaři Karlu IV. a sdělili mu své stížnosti. Nejvíce stížností připadlo na robotu, která je při stavbě hradu nejvíce postihla. Karel IV. měl však porozumění, a tak chudí měšťané Staré Plzně dosáhly osvobození od robot a určitých platů. To také zpečetil svojí listinou a podle ní ti, kteří byli osvobozeni museli zaplatit svému purkrabímu určité poplatky.

Listina Karla IV. z roku 1361 byla základem svobod staroplzeňských, neměla však neomezené trvání. Měšťané plzeňští v pozdějších staletích si neuvědomovali, že všechny výsady a svobody podléhají měnícímu se společenskému vývoji. Každá listina měla platnost jen tehdy, jestliže ji nový panovník schválí. A proto bylo úsilím obyvatel Plzně, když se od poloviny 15. století začíná měnit jméno obce, aby získali od českých panovníků potvrzení výsady Karla IV. Přesto však král Ludvík Jagellonský v r. 1522 potvrdil listinu, dále o deset

let později v r. 1532 ji potvrdil král Ferdinand I. a jako poslední ji také potvrdil král Maxmilián II roku 1567. Dále už ji bohužel nepotvrdil žádný král.

Starý Plzenec v období před začátkem třicetileté války

Stará Plzeň také užívala vlastní znak (viz příloha). Nejstarší jeho vyobrazení je zachováno na pečeti z poloviny 15. století. Je to rozpoltěný štít; v levé stříbrné polovici je polovina černého orla s červenou zbrojí a v pravé červené polovině je stříbrný vztyčený lev. Je to znak, kterého užívají také jiná města, jako např. Mělník či v Polsku Krakov. Obdobný znak nosili také Děpoltici, pobočná větev Přemyslovců.

Z vnitřních osudů obce v 15. a 16. století se toho moc neví. Vzhledem k tomu, že počet usedlostí byl do 17. století bylo asi 45 až 50 usedlostí. Vzhledem k tomu, že o životě obce nejsou žádné zprávy, obraťme se raději k Radyni. Radyně a sní i Plzenec byly sice královským statkem, ale to nevyklučovalo, že se nedostávaly do zástavy různým šlechticům. Panovník na hrad dosazoval své purkrabí, kteří však byli jen pouhými úředníky, ale někdy se stávaly zástavními pány a užitek z hradu šel v jejich vlastní prospěch.

Některá jména purkrabích už známe, jsou to: Zdislav Chlup a Blahuta. Nástupcem Blahutovým se v r. 1381 stal Jindřich Štipec. Jeho nástupce Zachař ze Svinař byl již královským manem, měl jisté závazky ke králi Václavovi IV., ale také měl více volnosti nad poddanými. Držel vlastně hrad ve svém vlastnictví a bral si z něho užitek. Vysloužil si i přídomek z Radyně. Sídlil však na hradě do roku 1410. Po něm se stal purkrabím Oldřich z Letkova, který špatně vykonával svůj úřad. Místo aby ochraňoval právo a spravedlnost a pronásledoval silniční lapky, sám se k nim přidával. Spojil se s pány z Oseka a Přimdy a společně přepadali kupce na silnicích. Jejich činnost dostoupila až do takové míry, že se v roce 1418 musel vojensky proti nim vypravit sám král Václav IV. a potrestat je. To se však schylovalo k velkému střetu mezi stoupenci nového opravného učení a zastánci starého řádu. Po smrti Husa povstali jeho stoupenci proti bohatým. Shromažďovali se na táborech, nejprřednější z nich byl Václav Koranda starší z Plzně. Ten v počátcích přivedl na stranu Husovu celou Plzeň, poté přivedl do Plzně roku 1419 Jana Žižku. Netušil však, že se Plzeňané po půl roce přešli na stranu opačnou a stali se stoupenci Zikmunda Lucemburského. Plzeň se tak stala oporou nepřátelské strany a v tom je podporovali i purkrabí z Radyně. V té době byl na Radyni horlivý odpůrce husitů Jindřich Švejda ze Sedlce, který se záhy stal mluvčím mezi oběma tábory. Po něm se stal purkrabím jistý Wolfart a po něm Hrdoň z Dubňan, rovněž odpůrce husitů. Ten se spojil se zrádným kališnickým hejtmanem Přibíkem z Klenové a spolu dvakrát tajně odeslali do obležené Plzně potraviny, což pomohlo městu vydržet devítiměsíční obléhání Plzně od října 1433 až do května 1434. Tento čin zmařil husitům dobýt město. Odtud museli husité odtáhnout k Lipanům, kde byli poraženi. Husité, kteří se dozvěděli o Hrdonově pomoci Plzni se chtěli zmocnit Radyně, ale bez výsledně. Po smrti Hrdonově se dostaví Dobeš jako samostatný pán na Radyni. Později se stal horlivým stoupencem Jiřího z Poděbrad. Dobeš na jedné válečné výpravě padl v r. 1450 před saským městem Gerou. Po něm se vystřídal mnoho pánů. Až v roce 1496 se Radyně dostává i s Plzencem do zástavy pánu Ladislavu ze Šternberka. Nový pán však na hradě nesídlil, a proto Radyně pomalu chátrala. Po smrti Ladislava zdědil hrad jeho bratr Albrecht, který patřil k odpůrcům Ferdinanda I. To bylo však prozrazeno a on byl zajat a zbaven všeho, co měl. V té době také Radyně vyhořela. Lze předpokládat, že požár dal založit sám Ferdinand I. Poté Šternberkové připojili Radyni k Zelené Hoře, a tak se stala i s Plzencem součástí jejich panství. Po Albrechtově odsouzení byl majetek připsán Zdeňkovi Lvu z Rožmitálu. V roce 1536 si tento majetek koupil jiný příslušník šternberského rodu, a to Adam. Když v roce 1558 si je dával zapsat do obnovených desek, uvádí se tam již Radyně jako zámek pustý a neobydlený.

Zmíněná koupě znamenala v právním postavení Plzence největší zlom. Plzenec se stal zbožím šlechtickým. Adam ze Šternberka i jeho potomci získali toto zboží do svého

vlastnictví. Po jeho smrti se o to rozdělili jeho dva synové. Polovici dostal Zdeněk, který ji však i s Radyní a Plzencem prodal roku 1561 Jiřímu Kokořovcovi z Kokořova na Štáhlavech. V rodu tohoto nového majitele byla Radyně i Plzenec 150 let. Radyní tím pádem po požáru nikdo neopravoval, protože novým majitelům za to nestála. Bylo to nepohodlné bydlení, a proto si nechaly ve Štáhlavech postavit nový zámek. Dále Radyní koupili Čermínové, ale ti se o ní také nestarali, třebaže se význačně podíleli na stavbě záměcku Kozel a dalších budov. Až v roce 1920 koupila plzeňská obec Radyní i s lesy do svého vlastnictví a hrad se začal opravovat.

Přesto však nelze říci, že byl Plzenec svou vrchností zanedbáván. Například zde byl farní kostel, který ani ve Štáhlavech nebyl. Kokořivci pečovali o údržbu kostelů, jak farního Panny Marie, tak i sv. Vavřince a sv. Petra na Hůrce. Bohužel o vnitřním životě a sociálních poměrech v Plzenci v 16. století a v prvních desetiletích 17. století se toho moc neví, a proto přejdeme dále.

Třicetiletá válka a období po ní

Roku 1618 došlo k vypuknutí evropského konfliktu, který byl vyvolán českým povstáním. Tento mezinárodní konflikt se připravoval již dlouho. České povstání dalo tak podnět k počátku tragické a krvavé třicetileté válce. Ta strhla do boje téměř celou Evropu a ta se stala jediným bojištěm. Nejvíce však ze všech utrpěli české země. Kvetoucí dvoumilionová země byla během třiceti let zpustošena, ožebračena a vylidněna. Na konci této doby zůstalo v Čechách sotva 900 000 obyvatel.

V českém povstání v r. 1618 se většina české šlechty a královských měst postavila proti císaři Matyášovi Habsburskému a v. 1619 neuznala za českého krále Ferdinanda I. Habsburského. Mezi odpůrce Ferdinanda I. patřili také bratři Kokořovci – páni štáhlavského panství. Po porážce na Bílé hoře přišla pomsta poraženého Ferdinanda. Odpůrcům byl zkonfiskován majetek a nekatolíci byli z Čech vyhoštěni. Bratři Kokořovci z toho vyšli ještě dobře než ostatní, neboť majetek jim nebyl zabaven, ale museli zaplatit pokutu.

V Plzenci v roce 1651 žilo bez faráře 133 obyvatel. Porovnáme-li složení obyvatel na celém panství a v Plzenci, dojdeme k určitému rozdílu. V Plzenci je méně příslušníků stavu selského a chalupnického, zato však stoupl počet příslušníků řemeslnických rodin, podruhů a čeledí. V té době byli v Plzenci 3 hrnčíři, 2 krejčí, švec, koželuh, 2 tkalci, kovář, mlynář a krčmář.

Po válce začala nejtěživější povinnost Plzeňských, a to roboty. V roce 1649 Jiří Petr Kokořovec je přiměl, že je zapotřebí nahradit škody, které mu vznikly válkou. Plzeňští mu to dobrovolně přislíbili, že budou dva roky robotovat. Po uplynutí lhůty však odmítl slib splnit a pod výhrůžkou žalářem museli robotovat dál až do konce feudalismu. Podle zápisu z roku 1719 byli sedláci i chalupníci povinni tři dni v týdnu vykonávat potažní robotu, museli pomáhat v sedleckém dvoře. Osvobození byli však od nošení hnoje a předení.

Po dvou letech si Plzeňští vzpomněli na svá stará práva, dodali si odvahy a požádali císaře Ferdinanda II. o potvrzení svých svobod, privilegií. Stěžovali na plno věcí, ale především na to, že před válkou měli pivovar, který byl zničen a Jiří Kokořovec jim ho nedovolil obnovit. Císař sice nařídil vyšetřování, ale vůbec zřejmě nabylo vyřízeno. Jisté však je, že Kokořovec dále vymáhal robotu i platy. Po dalších šedesát let Plzeňští dále vykonávali robotu.

Novou vzpruhou do naděje Plzeňských v jejich zápase o stará práva se stal rok 1723. Tehdy přijel do Prahy na svou korunovací Karel VI., který slíbil, že bude potvrzovat privilegia. Plzeňští proto vypravili do Prahy poselství. Bohužel ani po několika letech je nikdo ne- vyslechl a proto po smrti Karla VI. podali Plzeňští žádost nové panovnici, Marii Terezii. Teprve po 26 letech jednání roku 1749, během této doby napsali Plzeňští 22 žádostí, přišlo tvrdé císařské rozhodnutí, jasné zamítnutí. Na podzim roku 1756 opět, a to definitivně,

zamítla Marie Terezie žádost Plzeneckých. V roce 1766 si dodali odvahy a odvolali se k císaři Josefu II. Císař delegaci přijal a slíbil zasáhnout. Avšak opět císař jako všichni jeho předchůdci zamítl. 12. ledna 1767 si předvolal krajský hejtman plzenecké sousedy a také rychtáře okolních vesnic a před nimi projednal stížnost. Znovu se chtěli vstoupit do právního sporu s vrchností. Na základě jejich dopisů se rozhodlo, že je třeba proti plzeneckým vojensky zasáhnout. Nakonec bylo zatčeno 11 lidí a posláno na nucené práce do Prahy. Plzenečtí se už nebouřili až do revolučního roku 1848, kdy feudální řád padl a s ním i jeho symbol – roboty.

Za století bojů Plzeneckých za stará práva se značně změnili hospodářské poměry obce i její velikosti. V tereziánské katastru je uvedeno 48 hospodářů s pozemky, 5 domů bez pozemků a navíc tu byly ještě dvě hospody a mlýn, takže celkem 56 poddanských usedlostí. Dále se v katastru dovídáme i o řemeslnících. Byli to zejména kováři a zahradníci, kteří měli svoje pozemky. Dále se zde objevuje pekař, bednář, kameník a kožešník. V panském mlýně byl mlynář a ve škole učitel. Počet řemeslníků se množil, organizovali se buď ve vlastním cechu nebo v jiných ceších. Zachovalo se i pečetidlo z roku 1747, na kterém stojí: „**PEC-ZET.CECHOVNI.MESTIS.PLZENEC.A.ŠTAHLAVI.1747!**“

Z konce 18. století se zachoval další katastr nazvaný podle svého zřizovatele josefský. Byl vyměřován v roce 1787. Počet usedlostí oproti minulému se zvýšil o třetinu. Nyní bylo v Plzenci zaznamenáno již 93 usedlostí. Z dvacátých let 19. století máme v tzv. Eichlerově sbírce opět doložená data o obyvatelstvu. V roce 1829 bylo v Plzenci už 119 domů a 834 obyvatel. Byla tu farní škola, kde učil učitel s pomocníkem, panský dvůr flusárna (výroba potaše), mlýn na 4 složení, pila a lom na vápenec. Řemeslníků včetně tovaryšů a učňů bylo v Plzenci 62. Pokračujeme dále, v roce 1854 se nacházelo v Plzenci 144 domů, z nichž 70 bylo kamenných a 74 dřevěných, které byly kryty došky a kamenné taškami. Většinou to byly do- my přízemní, jen 6 z nich bylo poschoďových.

Po tomto přehledu sociálních a hospodářských poměrů v Plzenci se podíváme na některé události, které se v Plzenci v 18. až do poloviny 19. století sebehly. Občané Plzence se starali, aby jejich obec vypadla pěkně, a proto si nechali kameníkem Františkem Mayslem vytesat statui Panny Marie, která tu dodnes stojí. Za to však přišli o dvě významné architektonické památky. V roce 1798 byl rozbořen kostel sv. Blažeje. Za materiál dostala obec 130 zlatých. O dvacet let později byl v roce 1818 zbořen kostel sv. Vavřince na hradišti, původní farní kostel plzeneckých. Za něj dostali jen 32 zlatých. V této době byl farní obvod zmenšen, neboť v r.1814 byly odděleny Štáhlavy a některé jiné obce a ve Štáhlavech byla zřízena samostatná fara. I o školu se obyvatelé Plzence starali. V r. 1791 byla vystavěna nová dřevěná škola. Tato škola ovšem nevydržela dlouho a v r. 1846 byla postavena nová, zděná. Již v r. 1770 měla obec svůj obecní dům, stodolu i špejchar, který v roce 1798 odprodala. Z toho důvodu byl v r. 1824 vystavěn nový obecní špejchar nákladem 2345 zlatých. Pro zlepšení komunikace mezi Plzní a Plzencem se rozhodlo, aby se v říjnu 1838 počala stavět silnice od Plzence k Plzni, a tak se také stalo.

Na konci 18. století a na počátku 19. století prošla Plzencem opět vojska. Tehdy měly obyvatelé možnost poznat ruské vojáky. V červenci 1799 táhlo tudy ruské vojsko pod vedením vojevůdce Suvorova a v Plzenci leželo šest týdnů. Bylo totiž na pochodu proti Francouzům a v roce 1800 se vraceli zpět. V srpnu roku 1813 tu bylo ubytováno císařské vojsko, které táhlo k Drážďanům proti Napoleonovi. Obyvatelé museli za vojskem vozit zásoby, nakládali je v Praze a vozili je do Annaburku. O rok později se znovu seznámili s ruským vojskem, které tudy v listopadu 1814 táhlo opět do Francie a v roce 1815 se opět vracelo. Někteří z obyvatel měli u sebe ubytováno dokonce až 100 mužů.

Plzenec již po sto let byl prakticky pouhou vsí. Ještě sice na počátku 18. Století v tereziánském katastru i v údržbářích z r. 1719 se připomíná jako městy, ale dávno jím nebyl a po prohrané při s vrchností si nemohli ani troufnout připomínat své dřívější postavení. Přesto však věděli, že bývali královským komorním městečkem. Prý v r. 1790 obyvatelé požádali

hraběte Vojtěcha Černína, aby doporučil povýšení obce na městečko. Pán prý byl žádosti nakloněn, ale nesvorností obyvatel k tomu nedošlo. V čtyřicátých letech 19. století už Plzenec reprezentoval svou velikostí i hospodářskou silou významné centrum celého panství, a proto Plzenečtí usilovali o udělení čtyř výročních trhů a tím zároveň o povýšení na městečko. Situace se najednou obrátila. Vrchnost i krajský úřad jakoby zapomněly na události před osmdesáti a více lety, kdy urputně vystupovali proti Plzeneckým, naopak žádost vřele podpořily. Uvědomili si, že Plzenec je pro trhy jakoby předurčen nejen tím, že má pro uvedené trhy vhodné místo a dobré spojení, ale i proto, že Plzenec užíval takových práv už dříve a pak mě-li i privilegia, potvrzená císařem Maxmiliánem, která se však prodlením času ztratila.

Poněvadž celá záležitost byla na dobré cestě, rozhodli se Plzenečtí v r. 1845 koupit za 2000 zlatých dům k obecnímu úřadování. Žádost byla vyřízena a již 3. Července 1845 udělila spojená dvorská kancelář česko-rakouská Plzenci právo na čtyři výroční trhy a zároveň povýšila obec na městečko. Tím dosáhli Plzenečtí po dlouhém úsilí svého přání. Nelze však říci všichni, protože stále ještě existovala roboty, ale na to se nějak zapomnělo. Bylo to způsobeno tím, že těchto lidí, co museli robotovat, byla už jen menšina. Avšak za několik let se stejně dočkali i oni, protože roku 1848 byl zrušen feudální řád, ale k tomu se ještě dostaneme.

Již v dubnu následujícího roku, tedy 29.4. 1846, s velkým jásotem oslavovali Plzenečtí svůj první výroční trh. Byl opravdu velice slavný. Ze širokého okolí se sem sjeli kramáři, kteří v 316 boudách prodávali své zboží. Také se zde prodával i dobytek. Bylo na něj přivedeno 460 kusů hovězího dobytka, také velký počet koní a odbyt byl dosti značný. Tak takhle vstupoval Plzenec do nové etapy svého života.

Historie města do konce první světové války (1846 – 1918)

Když byl Plzenec v roce 1846 povýšen na městys, kterým jako „městečko“ už před několika staletími býval, stalo se to také popudem ke zvelebování obce. V roce 1856 provedla obec tři velké stavby, které pro ni byly potřebné a zároveň mely reprezentovat nový vzestup. Obec koupila dům od mnohaletého rychtáře Matěje Šmolíka a zřídila v něm radnici. Téhož roku byla postavena nová zděná školní budova se třemi učebnami a s byty pro staršího učitele a dva mladé učitele. Dále byl zbudován nový dřevěný most přes řeku Úslavu, opatřený „šraňkem“ pro placení mýtného. Tehdy měla obec asi 1000 obyvatel.

V červenci 1850 si zvolili svobodní občané plzenečtí jako první v kraji obecní samosprávu a prvním starostou byl zvolen dříve osvědčený rychtář Matěj Šmolík. V dalších letech pokračovaly v Plzenci další úpravy: v roce 1851 byla k radnici přistavěna věž s hodinami a v roce 1857 byla postavena na náměstí nová kašna koupená ve Štěnovicích.

Roku 1864 se nově tvořily hranice okresů a Plzenec měl připadnout rokycanskému okresu. Jednala o tom komise v Rokycanech, před níž se dostavili i zástupci z Plzence. Nakonec se domluvili na tom, že Plzenec připadne plzeňskému okresu.

Významnou událostí byla stavba železnice, která se začala vyměřovat na podzim 1866. Vlastní stavba začala v r. 1867 a pracovali na ní nejen cizí lidé, ale našlo tu práci mnoho domácích lidí. Provoz železnice byl zahájen 1. září 1868. V této době byla postavena i nádražní budova u Radyňské ulice. Tím byl Plzenec spojen s nejbližším okolím a byl to tehdy nejmodernější dopravní prostředek a za tímto účelem byl v obci zřízen roku 1869 poštovní úřad.

V roce 1871 se Plzenečtí rozhodli ke stavbě velikého moderního pivovaru. Ten tu býval již dříve, ale díky válce byl zničen. Za jeho pozemek se zaplatilo 10 000 zlatých. Se stavbou se začalo v červnu 1871 a v březnu 1873 byla celá budova hotova. Otevření pivovaru bylo provázáno velikou hostinou, v Plzni byl koupěn dům pro hostinec s prodejem plzeneckého piva, ale už po roce vyhlásil pivovar úpadek. Způsobila to krize let 1873 a 1874

v Rakousko – Uhersku a v Německu. Krach měl nedozírné následky jak pro obec, tak pro mnoho občanů. Někteří z nich dokonce přišli o celé své jmění. Obdobně skončil i starosta.

Brzy nato, r. 1875, koupil pivovar rytíř Josef Pfeifer, ale za pět let skončil jako jeho předchůdci. Teprve třetí majitel, bavorská společnost, měla úspěch a pivovar brzy získal dobrou pověst. Plzeňské pivo dosáhlo uznání na mnoho mezinárodních výstavách, vyváželo se do všech velikých měst po Evropě a dokonce zavítalo i do Ameriky.

V r. 1884 byl vybudován přes řeku nový železniční most s kamennými pilíři. Původní nádražní budova už nestačila pro rozvíjející se městy, a proto bylo poněkud dále na východ postaveno v r. 1896 nové nádraží i s příslušnou cestou vedoucí k němu. Téhož roku byl vystaven chudobinec a nový hřbitov, pak rozšířena i kanalizace. Dále byla přestavěna radnice a do-koupen nový nábytek do zasedací síně.

V roce 1900 byl zřízen v Plzenci samostatný zdravotní obvod a v roce 1902 byla obec povýšena z městyse na město. To přimělo plzeňským opět oslavovat a v podvečer 19. července bylo město osvětleno.

Hned v prvních letech nového století vznikly ve městě i nové závody. Bylo to dvě cihelny, tři pily, různé živnostenské dílny i nové obchody, dále lékárna a pohřební ústav. Byla tu zřízena četnická stanice a v r. 1912 byl do města zaveden první telefon. Dalším potřebným činem bylo zavedení elektrárny, protože Plzeňec byl osvětlován jen pouličními lampami.

Když v červenci 1914 vypukla světová válka, pocítil i Plzeňec po mnoha stránkách tento ničivý zásah do osudů mnoha obyvatel. Děti trpěli hladem a podpory vyplácené rodinám vojáků byly nedostatečné. Když v r. 1915 nastal ve městě nedostatek potravin, správa obce zakoupila několik vagónů brambor. Když se v r. 1916 hlad stupňoval, vláda nařídila rekvizice obilí, při nichž četníci a vojáci prohlíželi dům po domu a hledali skryté zásoby. Nejvíce ze všeho chyběl chléb, a proto plzeňské ženy a děti často podnikaly výprava do koterovského mlýna, kde se chléb pekl, avšak neúspěšně.

Pro zmírnění hladu v Plzenci vyzval přede žněmi r. 1918 starosta Josef Fábera místní rolníky, aby každý odevzdal určité množství obilí pro plzeňské občany za normální ceny. V témže roce skončila i první světová válka a rozpadem Rakouska – Uherska vznikla samostatná Československá republika.

Závěr

Tímto mým stručnějším výkladem jsem Vám chtěl přiblížit vznik Staré Plzně. Dokládám to několika fotografiemi (viz příloha), které vám ukáží vzhled města a jeho vzácné historické památky. Tak končí moje pojednání o vzniku Staré Plzně a její historii, až do vzniku Československé republiky.

Použitá literatura

Plzeňská oblast

Autor: redakční kolektiv Ministerstva životního prostředí vedený Milošem Líznerem

Vydalo: neuvedeno

Rok vydání: 1998

Plzeňská sféra a okolí

Autor: Jiří Sláma

Vydalo: Západočeské nakladatelství

Rok vydání: 1997

Tisíc let Starého Plzněnce, bývalé Staré Plzně

Autoři: Jan Cink, Josef Kubín, Oldřich Mašek, Anna Pokorná, Karel Poláček, Jarmila Polášková, Vojtěch Průcha, Robert Straka, Milouš Vyleta.

Vydalo: Západočeské nakladatelství

Rok vydání: 1976

Část informací mi podal i můj otec, protože ve Starém Plzenci žil třicet let.